

ЁШЛАРНИ РУҲИЙ ВА ЖИСМОНАН ЕТУҚЛИК ДАРАЖАСИНИ ШАКЛЛАНИШИГА ИЖТИМОЙ МУҲИТ ВА ТАРБИЯ УСЛУБЛАРИНИ ТАЪМИНЛАШ

Ахматкулов Умиджон Махамаджонович

Фаргона давлат университети ҳарбий таълим факультети ўқитувчиси

Аннотация: Ушбу мақолада ёшларни руҳий ва жисмонан етуқлик даражасини шаклланишига ижтимоий муҳит ва тарбия услубларини таъминлаш мавзусида қисқача баён қилинган ва ватанпарварлик тарбияси тоғрисида сўзлар келтирилган

Калит сўзлар: жисмоний, спорт, ҳамжамият, фидокорлик, оммавий.

Маълумки, жисмоний тарбия ва спорт билан шуғулланиш одам организмини ҳар томонлама жисмонан ривожланиши ва мустаҳкамланиши, физиологик функцияларнинг такомиллаштириши ва соғломлаштиришга олиб келади. Шуғулланувчиларнинг ёши, жинси ва ўзига хос хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда тўғри уюштирилган жисмоний тарбия машғулотлари юқори самара беради. Акс ҳолда улар жисмоний тарбиянинг соғломлаштириш вазифасини ҳал қилиш борасидаги аҳамиятини йўқотади. Юртимизда амалга оширилаётган кенг кўламли ислохотлар ижтимоий иқтисодий ва маданий тараққиёт истиқболини белгилаш ва жаҳон ҳамжамияти мамлакатлари сафидан муносиб ўрин эгаллашга имкон яратмоқда. Жаҳоннинг ривожланган мамлакатлари тажрибаларини ўрганиш, маҳаллий шарт-шароит, иқтисодий ва интеллектуал ресурсларни инобатга олган ҳолда жамият ҳаётининг барча соҳаларида туб ислохотларнинг амалга оширилаётганлиги янгидан-янги ютуқларга эришишни таъминламоқда. Турли соҳаларда йўлга қўйилаётган халқаро ҳамкорлик гарчи ўз самарасини бераётган бўлса-да, бироқ, миллий мустақилликни ҳар жиҳатдан мустаҳкамлаш, эришилган ютуқларни бойитиш, мавжуд камчиликларни тезкор бартараф этиш жамият аъзоларидан алоҳида фидокорлик, жонбозлик, шижоат ва қатъият кўрсатишни талаб этмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сонли Фармони, 2017 йил 20 апрелдаги “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чоратадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-2909-сон, 2017 йил 24 майдаги “Қишлоқ ва сув хўжалиги тармоқлари учун муҳандис-техник кадрлар тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш чоратадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3003-сонли, 2017 йил 30 июндаги “Республикада ахборот технологиялари соҳасини ривожлантириш учун шарт-шароитларни тубдан яхшилаш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-5099-сонли Қарорида белгиланган мақсад ва вазифалар таълим сифатини юксалтиришга қаратилган. 5 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 3 июндаги “Жисмоний тарбия ва оммавий спортини янада ривожлантириш чора тадбирлари тўғрисида”ги Қарори, шунингдек Президентнинг 2017 йилнинг 31 октябрь кундаги “Жисмоний тарбия ва спорт соҳасида бошқариш тизимини такомиллаштириш,

оммавий спортни ривожлантириш, иқтидорли спортчиларни танлаш ва тарбиялаш, соҳани малакали кадрлар билан мустақамлаш ҳамда замонавий спорт иншоотларини барпо этиш” масалаларига бағишланган йиғилишида белгиланган чора-тадбирларда кўрсатиб ўтилган талаба-ёшларнинг дарсдан бўш вақтларини мазмунли ўтказиш бўйича ўртасида волейбол спорт турини янада ривожлантириш ва унинг оммавийлигини ошириш, улар ўртасида ўтказиладиган мусобақаларнинг мунтазамлигини таъминлаш каби вазифаларни белгилайди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 5 мартдаги “Жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги давлат бошқаруви тизимини тубдан такомиллаштириш чора - тадбирлари тўғрисида”ги ПФ - 5368 - сонли Фармони ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 6 апрелдаги “Давлат таълим муассасалари ҳузурида спорт клубларини ташкил этиш чора - тадбирлари тўғрисида”ги 542 - сон қарорида белгиланган вазифаларини ижросини таъминлаш ҳамда Ўзбекистон Республикаси Жисмоний тарбия ва спорт вазирининг 2018 йил 18 июльдаги 14 - сонли қ/қ Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирининг 2018 йил 18 июльдаги 54 - сонли қ/қ ижросини таъминлаш юзасидан қабул қилинган қарорлар оммавий спорт турларини ривожлантиришга хизмат қилади. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 3 июндаги “Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3031-сонли ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 25 октябрдаги “Ўқувчи ва талаба ёшлар ўртасида ўтказиладиган республика спорт мусобақалари тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 864-сон қарори ва вазирликнинг 2018 йил 26 октябрдаги 886-сон буйруғида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш 6 мақсадида 04.04.2019 йил, 87-02-1839-сонли хатига асосан, “Универсиада-2019” спорт мусобақаларининг Институт босқичи, Тошкент шаҳар босқичи ҳамда Республика босқичларида фаол эштирок этиш бўйича муҳим вазифалар амалга оширилди

Соғлом турмуш, фаол оптимал ҳаракат активлиги ўзининг назарий асосларига эга, лекин бу муаммо ҳозирги кунгача тўлиқ ўрганилмаган. Умумий 7 ва махсус адабиётларнинг тахлили ва мустақиллигимиздан кейинги даврда ўтказилган илмий тадқиқотларнинг тахлилий натижалари мавзу бўйича фундаментал тадқиқотлар ўтказиш лозимлигини кўрсатмоқда. СТТ жисмоний маданияти таркибидаги соғломлаштириш тренировкаларининг назарий ва амалий асосларига оид билимлар, амалий малакалар жамият аъзосини соғлом турмуш тарзи жисмоний маданиятига эгалигидан далолат бериши жисмоний маданиятга эгаликнинг белгиси эканлиги исботланган. Мамлакатимизда иқтисодий, ижтимоий, сиёсий ва маънавий жиҳатдан асосланган ўзига хос, соғлом турмуш тарзи маданияти таркиб топмоқда. Бу маданиятнинг таркибий қисми турли хилдаги машғулотлар билан боғлиқ. Бундай тараққиётни белгиловчи муҳим омил соғлом маданий ҳаёт, унинг таркибидаги миллат саломатлигидир. Бойлик саналган саломатликни сақлашда соғломлаштириш тренировкаларининг аҳамияти беқиёс. Соғломлаштириш тренировкалари ўзининг мазмун моҳияти билан жисмоний маданият таркибида восита тарзида муносиб ўринга

эга бўлиб, жамият аъзоларининг организмини кундалик ҳаётини фаолиятга тайёрлаш, шу фаолият учун зарурий биологик кувватни юзага келтириш ва улардан ақлий, жисмоний меҳнат жараёнида фойдаланишни назарда тутати. Бу тренировкалар инсон ҳаётини фаолияти давомидаги мақсадли машғулотлардан фарқланади. Унинг ҳозирги кундаги таърифи таркибий қисмида соғлом турмуш тарзи жисмоний маданияти ва унинг машғулотлари ўзининг муносиб жиҳатлари билан баркамол авлод тарбиясини амалга оширишда етакчи воситаларидан бири сифатида хизмат қилмоқда. Ушбу монографияда жамиятимиз аъзосининг саломатлиги, узоқ умр кўриши ва тана аъзоларининг юқори ишчанликда фаолият кўрсатиши организмнинг чиниққанлиги билан боғлиқ эканлиги ҳақида сўз боради. Чиниқиш даражаси эса жамият аъзоси ўзи учун динамик стереотипга айланган соғломлаштириш тренировкалари жараёни билан боғлиқ ва бу муаммо мустақиллик йилларида ўзининг муҳимлиги билан давлатимиз раҳбарияти ва ҳукуматимиз сиёсатида устувор йўналиш бўлиб қолаверади.

Ёшларни ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг самарадорлиги ушбу жараённинг баркамол авлод тарбиясига, ёшларнинг ватанпарварлик даражасига қай даражада ижобий таъсир этгани билан белгиланади.

Ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясидаги самарадорлик даражасини аниқлашнинг муҳим шартини ёшларда ватанпарварлик, ҳарбий бурч, жанговар анъаналарга содиқлик каби хислатларнинг реал ҳолатда янада ривожланиши ва такомиллашувига ижобий таъсир этадиган омилларни мунтазам равишда ҳисобга олиб, таҳлил этиб боришдан иборат.

Ҳарбий-ватанпарварлик руҳида тарбиялашнинг муҳим мезонларидан бири ўсиб келаётган ёш авлод олдида жамият томонидан қўйилган талаблар бу борада олиб борилаётган тарбиявий ишларнинг маъно-мазмунини, шакл ва усуллари билан қай даражада мутаносиб экани билан белгиланади.

Мазкур Концепция ёшлар ўртасида ҳарбий-ватанпарварлик тарбиясининг самарадорлигини ошириш, уларда юксак маънавий-ахлоқий фазилатлар, фуқаролик позицияси, Ватанни севиш ва уни кўз қорачиғидек асрашга қаратилган билим ва кўникмаларни ошириш учун услубий асос бўлиб хизмат қилади.

Концепциянинг амалга оширилиши Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг ватанпарварлик туйғусини юксалтириш, миллий армиямиз сафларини замонавий билим ва профессионал малакага, мустаҳкам ирода, фаол фуқаролик позициясига эга бўлган ёшлар билан тўлдириб бориш имконини беради.

Фойдаланилган адабиётлар:

1. Axatov, S. A., & Akhmatkulov, U. M. (2021). Basics of pre-conscription military training subject. *ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal*, 11(8), 441-447.
2. Saidov, I. M., Akhmatqulov, U. M., & Abdullayev, B. T. (2020). OMMAVIY VA INTERNET AXBOROT RESURSLARINING YOSHLARDA VATANGA SODIQLIK

TUYG'ULARINI SHAKLLANTIRISHDAGI BOG'LIQLIKLAR. *Academic research in educational sciences*, (4), 199-203.

3. Собиров, О. Ф., & Ахмадкулов, У. М. (2019). СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ. *Мировая наука*, (11), 306-308.